

CZYSTOŚĆ (609) *sb f*

o jasne.

sg N czystość (56). ◇ *G* czystości (198). ◇ *D* czystości (19). ◇ *A* czystość (155). ◇ *I* czystością (29). ◇ *L* czystości (145); (*cum praep* „na, o, po, przy, w”) (140), (*sine praep*) (5) *PatKaz II*. ◇ *pl N* czystości (2). ◇ *G* czystości (1). ◇ *A* czystości (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Brak brudu, zanieczyszczeń; schludność; munditia, mundities, puritas, puritia Cn* (5) : S tych flow [Dawida] ukazuye fyą czełcz narodzenya maryey yłz łzwyatłofczy przyrownanya ktora łzwyatłofcz myedzy ynym[y] łtworzenym ma przeuyłfnye [...] yłz łzwyatłofcz yełt nyezmyenney czyłtołfczy bo fyą nyepokala łmrodem *PatKaz III* 87; Stymi nietrzymam/ ktorzy zwierzchnią połtawą/ y odzienim/ okazwią czyłtołf ale na vmyfle y na vczynkach/ nad nierozvmne bełtije Ią pfołtwłfzy *SeklWyzn* f3v; *Mqcz* 332c.

Wyrażenie przyimkowe w funkcji okolicznika sposobu: »w czystości« (1): Converse – Chędogo w człtołfzci. *Calep* 256a.

W przem (1) : Wżdy twoy [śmierci] iad próżny: bo ten kwiat [o zmarłej pannie] ku wiosnie Oney ofłtátney y wieczney wyrośnie/ Wonie Liliey pełen y czyłtołfci *SzarzRyt* Dv.

2. *Przezroczyłość, jasność, brak zamglenia* (2) : Oświeć Boże cięmności/ Iák łłoneczne promienie Zganiąią przykre cienie/ Gdy obłoczne czyłtołfci/ Przez [= bez] záchodzących chmur mienią włafności. *GrabowSet* D3.

W przem (1) :

Szereg: »czystość a przejrzczyłość« (1): Abowiem nie mniemay ábyć to thám widome perły miály być/ ále nam ty znączą czyłtołf á przeyrzczyłtołf drog á bran Páńłkich *RejAp* 184v.

3. *Prawdziwość, rzetelność, szczerłość, brak fałszu, całkowitość, prostota; zrozumiałość; sinceritas Mqcz* (6) : przez modlitwę łwá łzukałem mądrości. [...] Vdałem ferce łwe ku niey/ y náłazłem ią w czyłtołfci [*in agnitione Vulg* 51/27; *καὶ ἐν καθαρισμῶ, εὔροον ἀυτήν. Septuaginta* 51/20] *BibRadz Eccli* 51/26 [27]; *Synceritas, Szczirość/ Czyłtołf. Nienárufność. Mqcz* 437a.

czystość czego (2): O Izráelu ludu Boży/ [...] polecam was czyłtołfci zakonu/ cnotliwym obyczáiom y dobrej łpráwie *BielKron* 45v. *Cf Wyrażenie.*

Wyrażenie: »czystość wiary« (1): Ale iż też y ci/ ktorzy przy czyłtołfci wiary Świętey/ y przy iedności Kościoła Bożego ielzche zołtáli/ niepomálu złobą trwożą *KarnNap* ktv.

Szeregi: »jasność i czystość« (1): Był [św. Leon] zmlodości we włzytkich náukách/ zwłáłzczá łwłętych bárzo ćwicżony: rozłádek miał zdrowy/ [...] y iáłną wymowę: ktora z iáłności y czyłtołfci wnąętrzney iáko zrzodłá pochodziłá. *SkarŻyw* 317.

»czystość i światło« (1): Gdyż łámo łłowo Boże trwa na wieki: ielst prawdziwe/ iáłne/ czyłte y ták dołkonáłe/ zemu [!] czyłtołfci y łwiátlá do prawdy y dołkonáłości/ łudziom przydawác namniey/ [...] nie trzeba. *CzechEp* 139.

4. *Bezgrzeszność, niewinność, nieskazitelność; szlachetność, prawość, cnota, zacność, świętość* (594) : przyiał ią [Maryję] kor archanielłki/ chwálątz ią z iéy czyłtołfci/ a dziwuiątz łie iéy chwále łpiéwali. *OpecŻyw* 182v; iłż blogołlawioná dziewitza Mariá/ nade włłytko łtworzenijé bołkie byla náczyłłá/

tako iż po bodze wietłlá czyftoſtż niemoſła bytż należiona. *OpecŻyw* 189, 2v, 5v, 183 [2 r.], 187v; *PatKaz I* 10, 12, 18v [2 r.]; A przetoſch tą myła panną wzyęła zboſtwa czyftoſzcz *PatKaz II* 21v; yzeſz [od uyekow] [*Panno*] uybrana [w] uyelykyey czyftoſzczy przeſz grzechu pyeruorodnego *PatKaz II* 35v; Anyely nyemogą bycz przyrownany czyftoſzczy panny maryey *PatKaz II* 81v, 21v, 22 [2 r.], 26, 30v, 37 (31); yſch marya panną taką czyftoſzczą ſłynęła yſch pod bogyem uyęczłſa nyemoze bycz nalyezyona *PatKaz III* 145, 87v [2 r.], 107v, 110, 130, 133 (8); *BielŻyw* 100; *LibMal* 1544/84v; *KromRozm I* C4v; Iáko pan poſęda áby koſcioł zebránia iego był czyftoſcią ochędożony. *LubPs* M3 marg; ſmiesz mowić y piſáć/ náprzećiwko Pánu Bogu/ nawyſſſzey dobroći y tzyftoſći/ iakoby on ktorą złą rzetz [...] poſtánowił? *KrowObr* 220v, 221 marg, 221v, 230, 242, Ss4; *HistRzym* 123; ábowiem to ieſt Pan Bog wálz. A on dla tego chce obrzezác a ochędożyć ſercá wálze/ ábyſcie go imi w czyftoſći miłowáli. *RejPos* 32v; *WujJud* 189; *CzechRozm* 163; *SkarJedn* 238; Czyftoſć fundamentem cnot Chrzeſćijánſkich. *SkarŻyw* 178 marg, 245, 362; Bo wſzyſtki dáry ktore [*Pan*] ma/ z ciálem ſwoim iuż nam dawa/ czyftoſć, wſpráwiedliwienie/ y grzechow odpuſzczenie *ArtKanc* N9v; Więć iż Pánná bez zmázy/ chocia porodziłá/ Owłzem czyftoſći wietłzey niſli w mátcie byłá. *GrabowSet* Kv, O3v; Przetoż tám ſię zdobędziesz na wietłze oſwiecenie rozumu/ [...] na ćichoſć/ ćirpliwoſć/ meſtwo/ czyftoſć/ trzeźwoſć/ y wſzelkie inſze cnoty. *LatHar* 204, 208, 233, 406, 423 (6); Náucza [*Jezus*] ſpoſobu y mocy modlitwy/ y ſtrofuie opáczną czyftoſć Pháryzáyfká. *WujNT przedm* 37; iáko wielkiew czyftoſći potrzebá temu/ ktory ma godnie przyiác naſwiętłzy Sákráment Ciáła y krwi iego. *WujNT* 361; *SkarKaz* 638b marg.

czystość czego (14): *OpecŻyw* 3; *PatKaz II* 81v; *PatKaz III* 144; Y zaż by teſz iem to właſnie nieprzytáło [...] teſz go oſobliwie wyſłáwiác á ofiaruiác iemu czyftoſć vmyſlow ſwych *RejPs* 160; *HistAl* E6v; *BibRadz I* 161 marg; *SkarŻyw* 212, 452; Stan ſwiętych w niebie [...] / przyrownány ieſt [...] ſkłu/ [...] dla czyftoſći/ [...] y przezroczyftoſći ciá wvielbionych. *WujNT* 888; *SiebRozmyśl* E3v. Cf »czystość serca«, »czystość ſumnienia«.

Zwrot: »począc ſię (a. zacząć ſię), poczęta w czystoſći« [*szyk zmienny*] (3 : 2): przetoſz rodzyczyelka boza [w] uyelkyey ſzwyętoſzczy y czyftoſzczy poczęła ſyą wzyuoczye ſzwyętey anny *PatKaz II* 69, 70, 71v, 78, 85.

Wyrażenia: »czystość duſzna« cf *znac.* 4. a. »czystość cielesna i duſzna«.

»czystość małżeńſka, w małženſtwie« (3:1): *HistRzym* 106v; Przeciwna ieſt nieczyſtocie wſtrzymáloſć/ tákze wiárá á czyftoſć małżeńſka. *RejPosWstaw* [110³]; *LatHar* 245; *WujNT* 309.

»czystość serca (a. serdeczna), (i) ciáła (a. cielesna)« [*szyk 10 : 2*] (7 : 5): ij iey [*Maryi*] wſſytká barwa/ ktorá byla iako rozá rumianá/ w bladotſz ſie przemieniła/ vkazuiętz czyftoſtż dziewiczego ſertza. *OpecŻyw* 3; Oſobné mieſſkanié/ modlitwa/ poſt/ a ciáła káranie. Przez ty rzeczy człowiek nárychley moſe doſtępitż ſerdecznę czyftoſći *OpecŻyw* 37; *PatKaz I* 3; *PatKaz III* 144; *HistAl* E6v; *KrowObr* 129; *Leop* 1.*Ioann* 3 arg; *BibRadz I* 161 marg; *ModrzBaz* 54v; *SkarŻyw* 452; *SiebRozmyśl* E3v; W czyftoſći ſerdeczney y ćieleſney kochác ſię/ znák ieſt Anyełſkiego towarzýſtwa. *SkarKaz* 638b.

»czystość sumnienia« (4): *PatKaz I* 3; *RejPos* 210; Abowiem gdzie doftać mieli odpufzczenia grzechow y czyfłtości sumnienia fwego/ tám dla wtydu fwych wyftępkow wyznąć niechcą przed Kápłanem *KarnNap C4*; *LatHar* 394.

Szeregi: »czystość abo cnota« (1): ále tho [*łaskawość i dobra wola*] poźzło s czyfłtości fercá náfzego ábo s cnothy *HistAl E6v*.

»czystość i (a) niewinność« [*szyk 6 : 3*] (9): *PatKaz I* 9v; *PatKaz II* 31, 35; *RejPs* 147v; *RejPos* 210; Náoftatek/ kładą mu [*dziecku*] ná głowę biały czepek: dawáiąc znác/ áby tá czyfłtość y niewinność/ ktorey ná krzcie doftáło/ wftáwicznie trwála w iego żywoćie *KarnNap Cv*; ia ná tey kárćie biały/ czytam czyfłtość y niewinność Pánny naświętszey *SkarŻyw* 312, 195; *LatHar* 234.

»czystość i ochędożność« (1): bo iż Pan Bóg w nas czyfłtość/ y ochędożność duźną y ćielefną miłue *BiałKat* 61.

»pobożność, (i) czystość« (3): żebyfmy fpokoyni/ y ćichy żywoth wiedli we wfłelkiew pobożności/ y czyfłtości [*in omni pietate et castitate*]/ boć tho dobra rzecz iefth y przed Bogiem *Leop 1.Tim 2/2* [*idem WujNT*]; *BiałKat* 196; *WujNT 1.Tim 2/2*.

»czystość, (a, i) pokora; czystość z pokorą« [*szyk 4 : 3*] (6 : 1): O gdy duśfa nábożná/ zakufi wonności fwiętego vboftwa/ fwiętę czyfłtości ij pokory/ [...] azáli nie ftokrotny owotz z lafki milégo Iezufa *OpecŻyw* 56; *PatKaz II* 41v; *CzechRozm* 187v; *GrabowSet* 03; *LatHar* 26; *SiebRozmysł [M]v*; *SkarKaz* 83a.

»czystość i (a) świaćtość (a. świaćtobliwoć)« [*szyk 8 : 4*] (12): Iżes grzechu niemiál/ dowodzi ij téż dokazuie tego oytta twego wiecznoftz/ matuchny twey milé wielká świaćtoftz ij czyfłtoftz *OpecŻyw* 23; *PatKaz II* 21v, 37, 41, 46, 47 (8); *HistRzym* 117; *SkarŻyw* 194; iż pánieńftwo ma w łobie Bogu miłą czyfłtość y świaćtobliwoć *WujNT* 596.

»czystość i wiernoć« (1): Przykład ábychmy czyfłtość y wiernoć małżeńską miłowáli. *HistRzym* 106v.

W przén (22) : Poydzi/ poydzi przeto oblubienitzo moia z gory czyfłtości/ a koronę krolewfką wezmi *OpecŻyw* 185v; vżywaymy nie wftárym kwáśie/ ani w kwáśie złoći y niepráwoći/ ále wprzáfnicy czyfłtoći y prawdy. *SkarJedn* 248; *SkarŻyw* 180, 201, 244, 414; áż łobie wytchniefz fpokoyniuchno y miluchno/ iuz nie ná gorze Oreb/ [...] ále ná gorze Thabor/ to iefth gorze czyfłtoći y wielebności Bołkiew *LatHar* 192.

Wyrażenia: »dusze i ciała czystość« (1): gdzie biodrá przepáłáne przyftoyną duźe y ćiała moiego czyfłtoćią? *LatHar* 215.

»kwiat czystoći« [*szyk 4 : 1*] (5): tobiem [*Bogu*] łamému kwiat mé czyfłtoćij ofiarowála *OpecŻyw* 6; W młodziieńftwie fwym/ nád inne cnoty/ nawięcey vcćiwoć á wielki wtyd/ y wziętey od matki czyfłtoći kwiat/ wnim kwitnął. *SkarŻyw* 459, 71, 241, 487.

»czystość rąk« [*szyk 7 : 1*] (8): Bo mu okażę rąk twoich me wfłytki czyfłtoći/ Gdyżem záfwdy ták pilnye ftrzegł drog Páná moiego *LubPs Ev, Ev*; I odpłáci mi Pan według fpřawiedliwoći moiey; y według czyfłtoći rąk moich [*et secundum puritatem manuum mearum*] nágrodzi mi. *Leop Ps 17/21* [*idem BudBib, SkarKaz*], *Ps 17/25*; *BudBib Iob 22/30*, *Ps 17/21, 25*; *SkarKaz* 350b.

»zwierciadło czystości« (1): abych był próżen tey święté dziewice/ która ieft zwierciadło wffelkie czyfłtości/ ij przybytek wiernego boftwa. *OpecŻyw* 5v.

a. *Dziewiczość, niewinność, wstydlivość, skromność, nienaruszoność płciowa; całkowita wstrzeźliwość płciowa; bezżenność; castitas Mącz, Calep, Cn; pudicitia Mącz; castimonia, castitudo, castus Cn (436) : OpecŻyw 184v; PatKaz II 41v, 48, 63, 68; PatKaz III 154; dzýewka ono moia ieft panną tzyftá a miłuiąc tzyftoŃtż która nigdy męža nye widzýala krom mnie HistJóz B4; TarDuch B5v; Wodka wyborna tym ludziem kthorzy chczą czyfłtoć bez Ńzkodzenia zdrowiu zachować. FalZioł II 18c; SYNogarlicza ieft ptak [...] Czyfłtoć tak miłuiący iż gdi raz Ńwego towarzyŃza Ńthraci, iuż nigdy z żadnym inŃszym Ńie nie złącza jFalZioł IV 26b; GlabGad P6v, P7; SeklWyzn a3, f2v; SeklKat K4; KromRozm I C3, Iv; KromRozm II e2; GliczKsiąż I3; Czemu Votá tzyniá/ obiecuiąc poŃlufzeńŃtwo/ tzyfłtoŃć/ y vboŃtwo? KrowObr 133v, 127, 139, 148v marg, 185v, 221v (9); Leop 2.Cor 6/6; Figurá czyfłtoŃci. [...] Pállás bogini wftydu RejZwierz 114, aa2v; BibRadz I 66 marg, Hebr 13 arg; BielKron 132, 160v; Castitas, CzifłtoŃć/PowŃciągliwoŃć/ VczćiwoŃć/wftydliwoŃć. Mącz 40d, 40c, 240c, 295b, 329c, 446d; HistRzym 17v, 21, 106; RejPos 345v; ále też wiemy/ że Ńtan czyfłtoŃci lepŃzy ieft/ y zacnieyŃze ma od Bogá obietnice. WujJud 211, 5v, 143, 143v; WujJudConf 212v; BudNT 1.Tim 4/12; Iakoby [...] czyfłtoŃć niewieŃcia [pudicitia matronalis] zupełna być mogłá/ gđzie tákich podzeg do roŃkofzy poddawáiá. ModrzBaz 54v; SkarJedn 235, 347 [2 r.]; ten [Józef] ktory vczyniony ieft Ńtrożem wiernym/ czyfłtoŃci matki przenaczyfłtzey/ opiekunem vbogiego w ćiele Bogá SkarŻyw 241, A4v [2 r.], A5, A5v, 69 [3 r.], 71 [2 r.] (61); CzechEp [404] [2 r.], [405] [2 r.], [409]; WerKaz 292 marg, 293; Calep 170b, [992]b; GrabowSet M3; LatHar + + +2v, 48, 95, 96, 153 (20); WujNT 200, Act 24/25, s. 587, 2.Cor 6/6, 1.Tim 3/4 (10); SiebRozmyŃl [M] [2 r.], [M2]; Rádá o czyfłtoŃci y vboŃtwie czym roŃzna od roŃkazánia SkarKaz Oooo2c, 43a, 120b, 121b [2 r.], 348b (7); PaxLiz E; Iudyt [...] y zdrowie y czyfłtoŃć Ńwoię ná to ważyłá: áby lud Ńwoy wybáwiłá. SkarKazSej 669a, 680b, 686a.*

Zwroty: »czystoŃć brać, odjáć, pomazać, wziąć; porazić na czystoŃci itp.« [szyk zmienny] (8) : Puellae pudicitiam expugnare, Poráżyć dżieweczkę ná yey czyfłtoŃcy Mącz 330b, 500a; Grożono iŃz Ńię Tátárowie wroćić/ á pánnom czyfłtoŃć brać mieli. SkarŻyw 161, 184, 201, 342, 348 marg; ArtKanc N17.

»począć w czystości« (2):yŃz panna ma począc wczyfłtoŃczy duchem Ńwzwyátym Ńyna PatKaz II 59v, 60.

»w czystości porodzić« [szyk zmienny] (2): PatKaz II 60; yŃchbi thak bill ćzifłth moy dom, od wŃchego złęgo yako czifłtha panná bila czifłtha, kyedi Ńwego mylego Ńyna porodziła wczyfłtoŃczy LibMal 1544/84v.

»czystoŃć (po)Ńlubić, obiecać, oddać; Ńlub czystoŃci itp.« [szyk zmienny] (65): *OpecŻyw 3 [2 r.]; KromRozm I C, C2v, C3; KrowObr 139, Rrv, Ss2, Vu2; Mącz 50b; BiałKat 373v; WujJud 210, 212v; Oblubieńcá Ńię być ChryŃtuŃowá/ ktoremu oddáłá Ńwoię czyfłtoŃć/ powiedziáłá. SkarŻyw 341, 67, 68, 71 [2 r.], 93, 124 (20); iŃ Duchowni/ ktorzy czyfłtoŃć Ńwá Bogu obiecáli/ bárzo grzeŃzá/ gdy od Ńwey obietnice odŃtępiá. ReszPrz 59, 35, 36, 37, 129; LatHar 117; Bo ktore po Ńlubie czyfłtoŃci w małżeńŃtwo wŃtępiá/ te ćiężey niŃzli cudzołóznice grzeŃzá. WujNT 596, 35, 80 [3 r.], 194 marg, 233, 416 [2 r.] (22); SiebRozmyŃl [M2]; KlonKr A3v; SkarKaz Oood, Oooo2c.*

»czystość (s-,u-)tracić, utrata czystości« [szyk zmienny] (10 : 5): *ModrzBaz* 54v; ona bojąc się aby czystości nie straciła (Bo była w dziewictwie) z okna wylokiego koczowały vmarła. *SkarŻyw* 47; [panna] więcej sobie wtrąte czystości/ niżli zdrowia ważyć wolala. *SkarŻyw* 341, 71, 112, 162, 178, 195 (13); *KołąkCath* B4v.

»czystość (za)chować; w (przy) czystości żyć, (z)ostać, mieszkać itp.« [szyk zmienny] (106): *OpecŻyw* 4, 4v; *PatKaz I* 11; *PatKaz II* 37, 40v, 45, 46, 46v (8); *PatKaz III* 138v; *BielŻyw* 97; *SeklKat* K2v; Zalię iż nie cudzołożycie ale zawždy w czystości mieszkanie/ iakoż mogą cielesney żądzey używać ci ktorzy nie iedzą? *HistAl* K3; *KromRozm I* D3; *GliczKsiąż* P6v; *LubPs* Rv, ff3v; *KrowObr* 137v [2 r.], 139, 149, 224v, 231v (11); Lot między Sodomity żył w czystości/ będąc świadom ich wżetecznych obyczajów. *BibRadz I* 10v marg; *BielKron* 137v, 153v, 161; *Mącz* 329c; Sługą wierny iestci rozum który w nim pánował iako długo wczystości żywota trwał. *HistRzym* [89]v, 17v, 21, 113, 123v; Záchowála czystość itateczną Iudyth *BiałKat* 373; *KuczbKat* 320; *CzechRozm* 245; *ModrzBaz* 54v, 55; *SkarJedn* 344, 359; *SkarŻyw* A5v, 71, 107, 162, 201 (34); *StryjKron* 274; *ReszPrz* 109; *WerGość* 259 [2 r.]; *WerKaz* 294; Tey Pannie imię Márya/ łalki Bożey nápełnioná/ w czystości wieczney zořtála/ bowiem mężá nie vznála. *ArtKanc* M10v, M4; *GrabowSet* B3, P; *LatHar* 187, 234; *WujNT* 201, 246 marg, 594 [2 r.], 872, Ccccc3v; *SarnStat* 600; *SiebRozmysl* F3, L, [M]; *SkarKaz* 349b, 418b; *CiekPotr* 43; *SkarKazSej* 669a.

Wyrażenia: »czystość cielesna (a. ciała) i duszna (a. dusze)« [szyk 14 : 5] (16 : 3): *OpecŻyw* 4v; *FalZioł* IV 57d; *BibRadz Hebr* 9/13; *BiałKat* 61; *KuczbKat* 320; *SkarŻyw* 71, 120, 241, 279, 298 (10); RAcz nam też dáć [Panie]/ przykładem iego/serce do służby świętey twoiey ochotne/ [...] czystości cielesną y duřzną miłuiące *LatHar* 453, 63, 596; *WujNT* 635. Cf znac. 4. »czystość serca i ciała«.

»cnota czystości (panieńskiej)« (3): *SkarŻyw* A5v, 71; Cnotá bowiem czystości panieńskiey, á vkochánié řtanu bezzeńskiego, bylo wedle Bogá, fą ćiotczoné rodzoné. *GosłCast* 7.

»czystość kapłańska« (7): *KrowObr* 227, 228, 228v, 229v; O czystości kápłáńskiey/ á iř zón mieć niemáią/ták [Kościól] náucza *SkarŻyw* 456, 320 [2 r.].

»czystość małżeńska« (1): Po řlubie czystości małżeńskiey/ řpráwá małżeńřka. *LatHar* 117.

»czystość panieńska (a. panienek, a. w panieństwie), dziewicza (a. dziewictwa)« [szyk 21 : 19] (38 : 2): *OpecŻyw* 15; *PatKaz II* 40; *SeklWyzn* f2v; *SeklKat* K2v; Ná obronę czystości Pánieńskiey/ obacz iáką rádę náydowála tá S. Pánná *SkarŻyw* 162, A3v, 71 [3 r.], 112, 124, 141 (18); *ReszPrz* 35; *WerKaz* 292; *ArtKanc* A8v, N17; *GrabowSet* P3v; *LatHar* [++2]v, 17, 152, 477, 678; CZYSTOSC Pánieńřka y bezzeńřka zacnieyřza niżli małżeńřka *WujNT* Yyyyy2, 201; *KlonKr* A3v, D3; *GosłCast* 3, 6, 7; *PaxLiz* E4v.

peryfr. »panna osobne czystości« = *Matka Boska* (1) : Tatz iest ona panna ořobne czystości/ ktoré panieństwo bylo bogu przyiemno. *OpecŻyw* 182v.

Szeregi: »czystość a (i) bezzeństwo« (2): Radbych žeby wřzyřcy tácy byli (to iest/ w czystości á w bezzeńřtwie Pánu Bogu řsłużyli) iako iá iestem. *WujJud* 143v; *SkarKaz* Ooooa.

»całość to jest czystość« (1): iřebi młodzienci czy iako nadłuzey w całości/ to iest/ w czystości záchowiwáni byli. *KwiatKsiąż* C4v.

»czystość, (i) cnota« (3): *SkarJedn* 347; Byście [...] w czyfności/ y w cnotach świętych fię kochály/ A téy to świętéy panny/ w tym nálezładowály. *SiebRozmysł* [M]v; *GosłCast* 3.

»czystość i (albo) dziewictwo« [szyk 3 : 3] (6): *KromRozm I I*; Wiem że tzyfność albo dziewictwo ciel[es]ne/ ieft rzetz dobra *KrowObr* 139; *HistRzym* 123v; *BiałKat* 373v; *SkarŻyw* 120, 241.

»mierność i (abo) czystość« [szyk 3 :1] (4): *MurzNT* 111; *LatHar* + + +, 35; Ale [niewiasta] zbawiona będzie przez rodzenie dżiatek: iefliby trwały (*marg*) trwála N. L. (-) w wierze y w miłości y w świętobliwości z trzeźwością (*marg*) z miernością ábo z czyfnością. G. (-). *WujNT* 723 *marg*.

»czystość i niewinność« (2): *OpecŻyw* 4v; Anioła Bog do niego [Józefa] połał/ áby mu obiawił/ czyfność y niewinność małżonki iego *SkarŻyw* 243.

»czystość i ochędożność« *cf* *znac.* 4. »czystość i ochędożność«.

»czystość i (a) panieństwo« [szyk 2 : 2] (4): *KromRozm I D3, F3*; A co też ieft niezliczona moc onych S. Biskupow/ Opátow/ Zakonnikow/ Pułtelnikow/ ktorzy fię w tym panieństwie y w czyfności zókocháli aż do śmierci. *WerKaz* 294, 294.

»powściągliwość, (i) czystość« [szyk 3 : 1] (4): Powyedże mi yelli była wnim powćyagliwość y czyfność? *KromRozm I C, B3v*; *SkarŻyw* 114, 320.

»czystość a srom« (1): Zalię kto ieft naubofszy, odpowiedział, człowiek łakomy. Takież czo zapofąg nawiętfzy biały głowy, odpowie. czyfność á from. *BielŻyw* 37

»wstrzymieźliwość, czystość« (1): A owoc Ducha ieft/ miłość/ wefele/ pokoy/ [...] mierność/ wtrzymieźliwość/ czyfność. *WujNT Gal* 5/23.

»wstyd, (i, a) czystość« [szyk 4 :2] (6): *GliczKsiąż* P6v; *ModrzBaz* 14v; *SkarŻyw* 460; *ArtKanc* M4; IAko corká/ przed oycem żałobliwa/ Płacze wtydu/ y czyfności/ rzewliwa [...] także ma dużá/ macza łzami Płacząc złości *GrabowSet* M2v; *OrzJan* 21.

5. Czystość rytualna oparta na przepisach prawa Starego Testamentu (2) :

Wyrażenia: »czystość cielesna« (1): popioł iáłowiczy/ ktorym pokropieni byli fplugáwieni/ poświęcał ku czyfności cielesney *CzechRozm* 211.

»czystość potraw« (1): Stárego zakonu o brákowaniu y czyfności ábo nieczyfności potraw nie trzymamy. *SkarJedn* 238.

Synonimy: 1. chędogość; 2. przejrzość; 3. jasność, światło; 4. niewinność, ochędożność, pobożność, pokora, świętobliwość, świętość, wierność; a. bezmałżeństwo, bezżeństwo, całość, dziewictwo, mierność, niewinność, ochędożność, panieństwo, powściągliwość, wstrzymałość, wstrzymieźliwość, wstyd, wstydlivość.

Cf **CZYSTOĆ, CZYSTOTA, NIECZYSTOŚĆ**